der ud over Coca Cola og Anders And ligeledes rummede jazzmusik og Orson Welles.

Skovmand går i *Barbarous TV international* til hjertet af populærkulturen. Han analyserer 1980'ernes absolutte seersucces inden for quizgenren *Wheel of Fortune*. Skovmand understreger, at der er foretaget yderst begrænset forskning inden for quiz genren, fordi genren sædvanligvis ikke tillægges nævneværdig kulturel betydning, og derfor ikke er værd at ofre akademisk interesse. Det er derfor beklageligt, at Skovmand ikke har inddraget Bo Damgaards bog om quiz'en *Men nu til noget helt andet*. Damgaard tager her genren alvorligt og forholder sig til en dansk quiztradition, der rummer anderledes kvaliteter end *Lykkehjulet*. En mulig årsag til udeladelsen kan være, at Skovmand, der lægger vægt på, at quiz programmer skal betragtes som en kulturel praksis frem for en tekst, kun sekundært synes at være interesseret i tekstens specifikke kvaliteter.

I artiklen *Cultural quality: search for a phantom?* lægger Schrøder også vægt på receptionen i et sjældent forsøg på at opstille kvalitetskriterier for TV programmer. Han fastholder, at programmerne skal bibringe seerne en etisk, en æstetisk og en ekstastik oplevelse for at have kvalitet. Det er således receptionsforskerne, der skal dokumentere programmernes kvalitet, men eftersom de empirisk funderede eksempler, som Schrøder inddrager, virker vilkårlige uden tilknytning til distinkte tekstlige forhold, så må kvalitet betragtes som en egenskab hos seeren. Teksten er væk.

Anne Jerslev *Semiotics by instinct* og Ib Bondebjerg *Intertextuality and metafiction* har bidraget med væsentlige artikler hentet fra deres aktuelle bøger. I begge tilfælde er der tale om æstetisk interessante forhold vedrørende marginaliserede (kultfilm) og elitekulturelle (*The Singing Detective*) forhold.

Til sidst skal nævnes at Jostein Gripsrud i *French-American connection* har foretaget en sammenlignende analyse af den franske film *A bout de souffle* og den amerikanske genindspilning *Breathless*. Og Peter Larsen har i *More than just images: the whole picture* foretaget en sammenlignende analyse af CNN's og NRK's dækning af golfkrigen.

Hanne Bruun, stipendiat
Institut for informations- og medievidenskab
Århus Universitet

Knut Lundby: *Mediekultur*. Universitetsforlaget, Oslo 1993. 165 sider.

Knut Lundby er førsteamanuensis ved Institut for Medier og Kommunikasjon ved Universitetet i Oslo, med en uddannelsesmæssig baggrund som religionssociolog. *Mediekultur* er en del af et større projekt – om »Media -Religion – Kultur« med basis i det Teologiske Fakultet ved Uppsala Universitet, og denne bog burde retteligere være betitlet Media/Religion/Kultur.

Undertitlen på bogen lyder:

Når mediene får en nøkkelrolle i det sociale liv, preger dette de kulturelle omgivelsene. Radio, fjernsyn, aviser, blader, bøger og andre formidlere inngår i vårt kommunikasjonsmiljø. Mediene former en mediekultur.

Det lyder jo lovende, og ambitiøst: en totalanalyse af samspillet mellem det sociale liv, kulturen i almindelighed og mediene. Desværre kan bogen ikke leve op til dette brede sigte. Begyndelsen er ellers lovende: En sammenligning mellem mediedækningen af kroningen af den engelske Kong George VI i 1937, og af Elizabeth II i 1953. I 1937 blev kun radioen lukket ind i kirken, medens det nystartede britiske fjernsyn måtte holde sig udenfor. I 1953 forholdt det sig ganske anderledes: det blev en mediebegivenhed, en *media event* (med refetence til Dayan og Katz), hvor TV i højere grad *gestaltede* end *dækkede* begivenheden. I 1937 kunne radioen i al ubemærkethed netop dække begivenheden; i 1953 er kroningen iscenesat med TV for øje, og øre.

Lundby bruger dette eksempel til at indføre Pitrim A. Sorokin, den russisk-ortodokse sociolog, og hans begreber om betydning og formidling. Hovedpointen er at al kommunikation kræver formidlere, som bærer betydningsindholdet i den sociale og kulturelle relation mellem dem som deltager. Formidlerne er selv en del af ethvert sociokulturelt fænomen (s.17). Dette gælder både almindelig mellem menneskelig kommunikation og kommunikation via tekniske medier. Dette betyder, at det er uden mening at skelne mellem »direkte« og »indirekte« kommunikation. For at vende tilbage til kroningseksemplerne: begge var »kommunikationsbegivenheder«, men 1953 var i modsætning til 1937 også en »mediebegivenhed«.

Herefter går Lundby over til en serie af begrebsafklaringer, som, afbrudt af religionssociologiske eksempler, varer bogen ud. Habermas' begreb om kommunikativ handling (overfor strategisk og instrumentel handling) introduceres, sammen med begreberne 'tradition' og 'innovation'. Hernæst vi-

dereføres Sorokins sociologibegreber: samfund, kultur og personlighed -begreber som hævdes centrale også for både Giddens, Habermas og Bourdieu, en påstand, der må siges at være problematisk.

Dernæst introduceres begrebet »kommunikationsmiljø«, som en lokal enhed af kommunikerende personer i en kultur. Også Habermas' distinktion mellem livsverden og system nævnes.

I de følgende kapitler præges diskussionen af mere religionssociologiske overvejelser, hvor især Durkheim og Webers positioner beskrives i forhold til begreber som modernitet, sækularisering, forskansning og tilpasning. Eksempler om sven-skeres religiøse tilpasning til det amerikanske samfund, og Billy Grahams manglende gennemslagskraft i Europa fremføres. I det afsluttende kapitel refereres en række opfattelser af TVs rolle i mediekulturen (Katz & Liebes, Fiske, Altheide & Snow, Raymond Williams og mange flere). Problemet med dette kapitel er også problemet med bogen som helhed: den er for meget forskningsberetning og for lidt problematisering og diskussion af begrebernes anvendelighed. Paradigmer og tankesæt, der er indbyrdes konfliktende, refereres parallelt.

Mediekultur har givetvis til hensigt at levere en undersøgelse af eksisterende begrebsdannelser indenfor det »mediekulturelle« felt, med en tydelig intention om, at disse begrebsdannelser skal være hensigtsmæssige i forhold til det religions-sociologiske område. Det er denne intention, der skævvrider bogen. Den ønsker øjensynlig at være både en mediesociologisk teorianalyse og det teoretiske afsæt for en medie/religionssociologi. I den ene sammenhæng prøver den at beskrive teori-dannelserne omkring »mediekulturen« bredt – og bliver lidet mere end et kompendium. I den anden sammenhæng opsøger den en række »fromme«, dvs. ikke-materialistiske sociologer og kulturforskere, hvis begreber imidlertid synes underligt uskarpe i forhold til konkrete medie-kulturanalyser.

Man må spørge sig, hvilken målgruppe denne bog er intenderet imod. Knut Lundby beskriver den selv som et »essay« og en »første rapport« i Uppsala-universitetets Media/religion/kultur-projekt. Som sådan er den et interessant forsøg på at få samling på en række medie-kulturelle begrebsdannelser. Desværre er den i for høj grad i splid med sig selv til at fremstå som en sammenhængende diskussion af feltet.

Michael Skovmand, lektor
Engelsk Institut
Aarhus Universitet

Høyer, Svennik, Epp Lauk, and Peeter Vihalemm (eds.): *Towards a Civic Society. The Baltic Media's Long Road to Freedom. Perspectives on History, Ethnicity and Journalism*. Baltic Association for Media Research/Nota Baltica Ltd., Tartu, 1993.

Den foreliggende bog er i imponerende grad aktuell, og det i to henseender: Dels dækker den forholdene i de baltiske lande helt frem til midten af 1993. Dels – og mere centralt – bryder den helt nyt land i og med, at dens emne er medieudviklingen i de tre randstater, hvis forhold i beskæmmende målestok har været ukendte i Vesteuropa. Endvidere portrætterer den detaljeret en udvikling, der i sig selv er yderst interessant.

Kun halvanden måned efter Estlands, Letlands og Litauens genvundne uafhængighed (formelt fra september 1991) blev der afholdt en konference i Oslo med deltagere fra universiteterne i Tartu, Riga og Vilnius: *The Media in a Changing Society*. Værter var Institutt for medier og kommunikasjon, Oslo. På konferencen blev det besluttet at udarbejde en bog om de baltiske mediers udvikling og vej til friheden. Resultatet foreligger allerede nu.

Som allerede titlen fortæller, er der tale om en fremstilling, hvori landenes politiske historie og mediesystemernes historie er tæt sammenvævet. Gennem langt det meste af de tre staters historie har de været underlagt andre magter: Kun Litauen har i en længere periode været selvstændig. Det vil føre for vidt at gennemgå udviklingen i detaljer, men Estland og Letland har hørt under Danmark, Sverige og Tyskland (på forskellige tidspunkter og med varierende grænsedragninger) og kom i løbet af 1700-tallet under Rusland, mens Litauen i lange perioder hørte under Polen og fulgte med ved Polens 3. deling i 1775. I perioden 1918-40 var alle tre stater selvstændige republikker, men blev fra 1940 Sovjetrepublikker i henhold til Molotov-Ribbentrop-pagten af 23.8.1939 for Estland og Letlands vedkommende – Litauen som følge af Polens sammenbrud efter krigsudbruddet i 1939. Under 2. Verdenskrig blev de skueplads for ødelæggende krigshandlinger.

Bogens struktur følger nøje den politiske udvikling og dens faser. Efter et sammenfattende indledningsafsnit følger et kapitel om de tidligste år med trykt presse: Det første blad i Baltikum var *Ordinari Freytags Post-Zeitung*, der udkom i Tallinn (?) 1675-78. De første aviser var på tysk, og først i 1766 startede et blad (ikke en avis) på et af de nationale sprog.